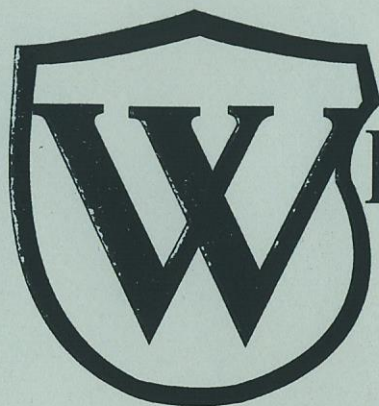

POLSKIE TOWARZYSTWO NUMIZMATYCZNE
Oddział we Wrocławiu

WROCLAWSKIE
ZAPISKI
NUMIZMATYCZNE

Nr 1/2013 (45)

WROCLAW 2013

Norbert WÓJTOWICZ
Wrocław

ZNAKI ZASZCZYTNE I PAMIĄTKOWE DOLNOŚLĄSKICH ORGANIZACJI MONARCHISTYCZNYCH I KONSERWATYWNYCH PRZEŁOMU XX I XXI WIEKU

Dotychczasowa literatura poświęcona polskim odznaczeniom monarchistycznym jest stosunkowo skromna. Odznaczenia Polskiego Ruchu Monarchistycznego pokazane zostały na łamach wydawanego przez to ugrupowanie pisma „Nowa Monarchia”¹ oraz w poświęconej falerystyce III RP pracy Stefana Oberleitnera². Z kolei wybrane odznaczenia Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych zaprezentował kilka lat temu na łamach „Biuletynu Numizmatycznego” Wojciech Kicman³, a pewne uzupełnienie tego można znaleźć w kilku publikacjach własnych UPUM⁴. I wreszcie część odznaczeń obu wspomnianych powyżej ugrupowań, a także Organizacji Monarchistów Polskich i Collegium Heraldicum Concordiae zostało zaprezentowanych w wydanej na przełomie 2010/2011 niewielkiej książce Stefana Oberleitnera poświęconej odznaczeniom monarchistycznym w III RP⁵. Choć ta ostatnia praca stanowi najpełniejsze, jak do tej pory, kompendium wiedzy na temat tego działu falerystyki, to jednak od jej przygotowywania minęły dwa lata, a to spowodowało, że wymaga ona sprostowań i uzupełnień.

Cechą charakterystyczną polskich odznaczeń monarchistycznych są stosunkowo niskie nakłady – sięgające w przypadku poszczególnych walorów od kilku do kilkudziesięciu egzemplarzy. Powoduje to, że na rynku falerystycznym pojawiają się one stosunkowo rzadko. Do najbardziej znanych należą odznaczenia emitowane przez istniejący od 1991 r. Polski Ruch Monarchistyczny. Jednakże z uwagi na fakt, iż siedziba PRM mieści się w Katowicach, ten rozbudowany i liczący kilkanaście walorów system nagrodowy zostanie w artykule pominięty. Naszą uwagę skoncentrujemy na działalności falerystycznej sześciu organizacji mających związek z Dolnym Śląskiem i miastem Wrocławiem: Unia Polskich Ugrupowań Monarchistycznych, Organizacja Monarchistów Polskich, Collegium Heraldicum Concordiae, Komandoria Dolnośląska Wojskowego i Szpitalnego Zakonu Świętego Łazarza z Jerozolimy, Subkorpus Dolnośląski Międzynarodowego Korpusu Świętego Łazarza oraz Komandoria Wrocław-Centrum Królewskiego Orderu Świętego Stanisława B.M. Dwie pierwsze to organizacje monarchistyczne,

¹ *Ordery i Odznaczenia Polskiego Ruchu Monarchistycznego*, Nowa Monarchia, nr 3–4 (9–10). 1998, s. 20.

² S. Oberleitner, *Ordery, odznaczenia i odznaki III Rzeczypospolitej Polskiej 1990–1999*, Toruń 2001, s. 220–240.

³ W. Kicman, *Odznaczenia Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych (UPUM)*, Biuletyn Numizmatyczny, nr 1/2005, s. 67–72.

⁴ Zob. A. Podolski, *Unia Polskich Ugrupowań Monarchistycznych. Kompendium*, Wrocław [b.d.], s. 76–78.; A. Podolski, *Księga herbowa Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych*, Wrocław 2010, s. 28–42; A. Podolski, *Konwent szlachty polskiej 2011*, Wrocław 2012, s. 16, 63; A. Podolski, *XV lat Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych 1997–2012*, Wrocław 2012, s. 23–33.

⁵ S. Oberleitner, *Odznaczenia monarchistyczne w III Rzeczypospolitej Polskiej 1990–2010*, Zielona Góra 2011 (praca S. Oberleitnera datowana jest na rok 2011, ale w rzeczywistości ukazała się pod koniec 2010 r.).

które programowo nawiązują do takich pojęć jak monarchizm, idea monarchistyczna czy restauracja monarchii. Oczywiście istnieją znaczące różnice w interpretacji tych pojęć, ale ocena czy wartościowanie tych organizacji nie jest tematem niniejszego artykułu. Trzecia, Collegium Heraldicum Concordiae, zrzesza wprawdzie osoby o poglądach monarchistycznych, ale z założenia nie jest strukturą monarchistyczną, lecz wspólnotą konserwatywną. Dwie kolejne to grupy związane z wywodzącym się z tradycji wypraw krzyżowych Wojskowym i Szpitalnym Zakonem Świętego Łazarza z Jerozolimy, którego struktury działają dziś pod opieką Burbonów hiszpańskich bądź francuskich Burbonów-Orleańskich⁶. I wreszcie Komandoria Wrocław-Centrum OStS stanowi lokalną strukturę nawiązującego do tradycji I Rzeczypospolitej stowarzyszenia pod nazwą Order Świętego Stanisława B.M.

Pierwsza z wspomnianych organizacji, Unia Polskich Ugrupowań Monarchistycznych, została utworzona przez grupę secesjonistów z Polskiego Ruchu Monarchistycznego⁷. Ugrupowanie zostało 17 kwietnia 1997 r. zarejestrowane jako partia polityczna (ponowna rejestracja nastąpiła 2 lipca 2002 r.), zaś jego pracami kieruje „Wielki Książę i Regent⁸ UPUM” Aleksander Podolski. Ugrupowanie określa się mianem partii liberalno-konserwatywnej dążącej do odbudowania w Polsce monarchii konstytucyjnej. Wzorem PRM przyznaje sobie prawo do potwierdzania szlachectwa i nadawania tytułów szlacheckich oraz arystokratycznych. Stworzony przez UPUM rozbudowany system odznaczeń liczy aktualnie 13 pozycji, z czego niektóre występują ponadto w kilku klasach bądź odmianach.

1.1. Krzyż Rycerski UPUM – odznaczenie ustanowione Uchwałą Rady Regencyjnej nr 1/01 z 15 lipca 2001 r., a zatwierdzone Uchwałą I Krajowego Zjazdu Delegatów UPUM z 21 września 2002 r. Jest to odznaczenie trójstopniowe (krzyż klasy III – brązowy, krzyż II klasy – srebrny z gwiazdą, krzyż I klasy – złoty z gwiazdą) nadawane „za wybitne zasługi dla ojczyzny, narodu polskiego i Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych, za działalność społeczną i charytatywną oraz niesienie pomocy ofiarom katastrof i klęsk żywiołowych”. Odznakę odznaczenia stanowią krzyż i gwiazda orderowa. Krzyż ośmiorożny o wymiarach 55 x 55 mm, pokryty jest na awersie ciemnoniebieską emalią, zaś w centralnej części krzyża znajduje się czerwona tarcza z orłem piastowskim, ponad którą hełm przętowy nakryty koroną szlachecką. Wokół tarczy wieniec z liści dębowych,

⁶ Różnica ta związana jest z istniejącym obecnie w obrębie Zakonu podziałem na tzw. „połączone obediencje maltańską i paryską” (pod protektoratem królewskim Jana Karola Hiszpańskiego) oraz tzw. „obediencję orleańską” (pod protektoratem tytularnego króla Francji Henryka VII Orleańskiego). Poza tymi dwoma strukturami istnieje kilka mniejszych grup pretendujących do miana niezależnych przeoratów. Ich status jest trudny do określenia i nie są uznawane przez historyczne obediencje Zakonu.

⁷ Liderem tej grupy był Adam Ryszard Myśliński. Wcześniej był on członkiem Polskiego Ruchu Monarchistycznego, urzędującym Księciem Księstwa „Podbeskidzie”, zastępcą Regenta PRM i ministrem Rady Regencyjnej ds. organizacyjnych; szerzej zob. *Adam Ryszard Wielki Książę Myśliński*, [w:] L. A. Wierchowski, S. L. Wysocki, *Herbarz. Nadania godności szlacheckich i arystokratycznych w Polsce 1992–1995*, Kraków 1996, s. 162–163.

⁸ W przypadku tego ugrupowania terminu „Regent” nie należy traktować w rozumieniu historycznym, lecz jedynie jako tytuł określający lidera partii. Tak jak w innych ugrupowaniach politycznych osoby pełniące funkcje kierownicze określane są mianem „Przewodniczących” czy „Prezesów”, tak UPUM ma statutowo zapisane określenie tej osoby jako „Regent”.

Fot. 1. Krzyż Monarchii UPUM.

Fot. 2. Medal Regenta UPUM.

Fot. 3. Pamiątkowy Krzyż 600-lecia bitwy pod Grunwaldem.

Fot. 4. Krzyż Jubileuszowy Organizacji Monarchistów Polskich.

a poniżej wstęga z napisem „UPUM”. Między ramionami krzyża miecze skierowane ostrzami w dół. Krzyż wykonany jest w trzech wersjach kolorystycznych (brązowej, srebrnej i złotej) odpowiednio dla poszczególnych stopni. Gwiazda orderowa o średnicy 60 mm w kształcie nierównego kręgu o obrzeżu stylizowanego na umieszczone naprzemiennie elementy muru obronnego i miecze rycerskie.

W centralnej części gwiazdy znajduje się herb Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych⁹. Całość noszona jest na szyi na wstążce barwy niebieskiej o szerokości, odpowiednio, 35 mm dla klasy III i II oraz 100 mm dla klasy I. W klasie III odznaczenie noszone jest na piersi, w klasie II – na szyi, zaś w przypadku klasy I wstęga orderowa przystosowana jest do noszenia przez prawe ramię do lewego boku.

1.2. Krzyż Monarchii UPUM – odznaczenie dwuklasowe ustanowione Uchwałą I Krajowego Zjazdu Delegatów UPUM 21 września 2002 r. dla „honorowania szczególnych zasług w dziele kultywowania najlepszych szlacheckich tradycji oraz za aktywny udział w rozwoju ruchu monarchistycznego”. Oznakę odznaczenia stanowi złożony krzyż maltański o rogach zakończonych kulkami i wymiarach 48 x 48 mm. Na awersie ramiona krzyża pokryte ciemnowiśniową emalią, zaś centralnie orzeł piastowski na czerwonym tle, a wokół na niebieskim okręgu wieniec z liści dębowych i napis „UPUM”. W klasie II powyżej krzyża znajduje się korona królewska o wymiarach 27 x 20 mm, zaś w klasie I korona królewska o wymiarach 35 x 30 mm połączona z krzyżem przywieszką w postaci dwóch skrzyżowanych mieczy (Fot. 1). Całość noszona jest na szyi na 35 mm wstążce barwy czerwonej z dwoma białymi paskami po bokach¹⁰.

1.3. Krzyż Honoru i Wierności Regenta UPUM – odznaczenie jednoklasowe ustanowione uchwałą Rady Regencyjnej nr 18/012 z 12 stycznia 2012 r. „dla usatysfakcjonowania najbardziej zasłużonych, długoletnich członków i sympatyków UPUM”. Oznakę odznaczenia stanowi złożony krzyż maltański o rogach zakończonych kulkami i wymiarach 55 x 55 mm. Na awersie ramiona krzyża pokryte są białą emalią, zaś centralnie umieszczona złożona okrągła tarcza z barwnym herbem Grzymała w wieńcu z liści laurowych, wokół umieszczony napis „HONOR WIERNOŚĆ CHWAŁA / UPUM”. Pomędzy ramionami krzyża umieszczone złote lilie heraldyczne zachodzące na obrzeża ramion. Rewers krzyża złożony, pośrodku umieszczonej centralnie okrągłej tarczy w dwóch rzędach daty „1997 / 2012”, a poniżej ramka z miejscem na wygrawerowany kolejny numer odznaczenia. Całość noszona jest na szyi na 38 mm wstążce barwy białej o granatowych obrzeżach i z dwoma czerwonymi prążkami na białym tle.

1.4. Krzyż Jerozolimski UPUM – odznaczenie ustanowione uchwałą Rady Regencyjnej Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych nr 4/08 z 5 czerwca 2008 r. Jest to odznaczenie jednoklasowe nadawane bezpośrednio przez Regenta UPUM „dla uhonorowania zasług położonych na polu działalności charytatywnej i szeroko rozumianego zaangażowania społecznego”. Oznakę odznaczenia stanowi duży krzyż laskowany o wymiarach 45 x 45 mm, w kątach którego umieszczono cztery małe krzyże greckie, a pośrodku którego znajduje się tarcza z herbem UPUM. Krzyż centralny pokryty emalią w kolorze ciemnego kobaltu, a cztery mniejsze krzyżyki pokryte są emalią czerwoną. Całość nakryta złożoną zamkniętą koroną królewską.

⁹ W okresie wykonywania tych odznaczeń obowiązywała wcześniejsza wersja herbu Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych, w którym na trójpolewej tarczy umieszczono: orła piastowskiego, literę „R” oraz godło zaczerpnięte z herbu Jastrzębiec. Zmiany herbu na obecnie obowiązujący dokonano 14 czerwca 2007 r. i w miejsce Jastrzębca wprowadzono krzyż.

¹⁰ Przez długi czas z uwagi na brak właściwej wstążki odznaczenie nadawane było na jednolitej wstążce barwy czerwonej.

Zgodnie z Uchwałą odznaczenie noszone jest na szyi na 40 mm wstążce w kolorze ciemnego kobaltu z dwoma czerwonymi paskami¹¹.

Fot. 5. Krzyż Świętego Kazimierza Królewicza.

Fot. 6. Medal Pamięci Ottona von Habsburga.

Fot. 7. Krzyż Humanitarny Błogosławionego Gerarda.

Fot. 8. Medal Subkorpusu Dolnośląskiego CSLI.

1.5. Krzyż Regencji UPUM – odznaczenie jednostopniowe ustanowione zostało uchwałą Rady Regencyjnej Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych nr 2/04 z 15 sierpnia 2004 r. Jest ono nadawane jest przez Regenta „osobom pełniącym kierownicze funkcje w strukturach organizacyjnych Unii w dowód uznania wymiernej pracy na rzecz UPUM i Regencji oraz za zasługi w popularyzowaniu

¹¹ W praktyce z uwagi na brak właściwej wstążki odznaczenie nadawane było na wstążce o szerokości 32 mm w kolorze czarnym z dwoma pomarańczowymi paskami.

w społeczeństwie dziejów i tradycji oręża polskiego". Oznakę odznaczenia stanowi pokryty czarną emalią krzyż czteroramienny o wymiarach 55 x 55 mm, Na awersie ramiona krzyża pokryte są czarną emalią, centralnie umieszczony orzeł piastowski na czerwonym tle, a wokół na niebieskim okręgu wieniec z liści dębowych i napis „UPUM”. Powyżej na górnym ramieniu krzyża złocona korona złocona korona, a poniżej na dolnym ramieniu krzyża litera „R”¹². Między ramionami krzyża dwa miecze skierowane ostrzami w górę. Rewers gładki, złocony, w centrum data: „1997”. Krzyż miał być noszony na szyi na wstążce o szerokości 35 mm w kolorze granatowym z białymi paskami po bokach¹³.

1.6. Krzyż 3. Maja UPUM – odznaczenie jednostopniowe ustanowione uchwałą Rady Regencyjnej z 17 kwietnia 2001 r., a zatwierdzone przez I Krajowy Zjazd Delegatów UPUM 21 września 2002 r. Jest nadawane „za wymierną pracę w popularyzowaniu idei zbudowania w Polsce dziedzicznej monarchii konstytucyjnej”. Oznakę odznaczenia stanowi krzyż maltański o rogach zakończonych kulkami i wymiarach 45 x 45 mm. Na awersie ramiona pokryte są czerwoną emalią, a centralnie na błękitnej tarczy umieszczono zamkniętą koronę królewską, poniżej której napis „UPUM”. Na rewersie w wieńcu z liści dębowych data 3 Maja 1791 r. Pomiędzy ramionami krzyża znajdują się białe orły piastowskie. Całość noszona jest na lewej piersi na wstążce biało-czerwonej o szerokości 30 mm¹⁴.

1.7. Krzyż Zasługi UPUM – odznaczenie jednostopniowe ustanowione uchwałą I Krajowego Zjazdu Delegatów Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych 21 września 2002 r. Oznakę odznaczenia stanowi złocony krzyż równoramienny o wymiarach 55 x 55 mm, którego ramiona na awersie pokrywa emalia w kolorze ciemnoniebieskim. Pośrodku krzyża umiejscowiony UPUM nakryty zamkniętą koroną królewską. Krzyż noszony jest na lewej piersi na wstążce czerwono-biało-niebieskiej z rozetą, o szerokości 35 mm.

1.8. Medal Regenta UPUM (2 wersje) – odznaczenie jednostopniowe ustanowione uchwałą Rady Regencyjnej Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych nr 15/010 z 11 listopada 2010 roku. Medal jest odznaczeniem nadawanym bezpośrednio przez Regenta UPUM „długoletnim członkom UPUM za okazaną wierność Unii oraz innym osobom za aktywną działalność w rozbudzeniu świadomości idei monarchistycznej w społeczeństwie”. Oznakę odznaczenia stanowi pozłacany medal o średnicy 35 mm, na awersie którego umieszczony jest herb Grzymała (odmiana książęca), a wokół napis „WIELKI KSIAŻĘ I REGENT UPUM ALEKSANDER PODOLSKI”. Na rewersie w wieńcu z liści laurowym i dębowych kotwica, a powyżej trzy gwiazdki i napis „PER ASPERA AD ASTRA” (Przez ciernie do gwiazd – Przez ciernie do sławy). Medal noszony jest na wstążce szerokości 40 mm koloru ciemnoniebieskiego z dwoma pionowymi, złotymi paskami. Odznaczenie zostało wykonane w dwóch wersjach (Fot. 2), według projektów dwóch autorów i w dwóch różnych zakładach grawerskich.

1.9. Medal „Za zasługi dla UPUM” – odznaczenie jednostopniowe ustanowione uchwałą Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych 19 kwietnia 2008 r. Oznakę odznaczenia stanowi posrebrzany

¹² Monogram nawiązujący do słowa „Regencja”.

¹³ W praktyce z uwagi na brak właściwej wstążki odznaczenie nadawane było na o szerokości 30 mm, niebieskiej z beżowym paskiem pośrodku i dwoma granatowymi paskami po bokach. Krzyż Regencji UPUM nadawany jest na wstążce przystosowanej do noszenia na piersi.

¹⁴ Pierwotnie odznaczenie miało być noszone na szyi, na wstążce o szerokości 35 mm.

medal o średnicy 35 mm, na awersie którego umieszczony jest kartusz z herbem UPUM, a wokół kuliście umieszczony napis „Za Zasługi dla Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych”. Na rewersie w wieńcu z liści laurowych i dębowych napis: WIARA – MONARCHIA – PRAWO, powyżej hełm prętowy z koroną szlachecką, a poniżej na wstędze data rejestracji UPUM „17.04.1997” i napis UPUM. Medal noszony jest na lewej piersi na wstążce czerwono-biało-niebieskiej o szerokości 35 mm.

1.10. Medal UPUM – odznaczenie jednostopniowe ustanowione Uchwałą III Krajowego Zjazdu Delegatów Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych 9 kwietnia 2011 r. we Wrocławiu. Odznakę odznaczenia stanowi medal barwy brązowej o średnicy 35 mm. Na awersie w wieńcu z liści laurowych pośrodku umieszczone jest godło UPUM, a poniżej napis „UPUM”. Medal noszony jest na lewej piersi na wstążce o szerokości 35 mm, koloru chabrowego.

1.11. Medal członka UPUM – odznaczenie jednostopniowe ustanowione Uchwałą Rady Regencyjnej UPUM nr 11/010 z 17 kwietnia 2010 r. dla „odpowiedniego uhonorowania wszystkich osób angażujących się w działalność Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych, rozwój partii i jej promocję w świecie”. Oznakę odznaczenia stanowi owalny medalion przedstawiający postać rycerza z wzniesionym obnażonym mieczem i tarczą ozdobioną herbem Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych. Wokół postaci rozmieszczony owalnie napis „UNIA POLSKICH UGRUPOWAŃ MONARCHISTYCZNYCH”. Medalion otoczony wieńcem z liści wawrzynu i nakryty u góry zamkniętą koroną królewską, do której przymocowane jest kółko służące do zawieszenia wstążki. Wymiary oznaki odznaczenia: 35 x 50 mm. Medalion odznaczenia wykonany jest w kolorze patynowanego (czernionego) srebra, otaczający go wieniec i korona pokryte złoceniem. Krzyż zawieszony jest na wstążce o szerokości 35 mm barwy granatowej.

1.12. Pamiątkowy Krzyż 600-lecia Bitwy pod Grunwaldem – odznaczenie jednostopniowe ustanowione Uchwałą Rady Regencyjnej Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych nr 10/09 z 5 października 2009 r. w związku ze zbliżającym się jubileuszem 600-lecia bitwy grunwaldzkiej. Oznakę odznaczenia stanowi krzyż równoramienny o wymiarach 40 x 40 mm, którego łuki ramion oparte są na bazie koła o średnicy 40 mm. Pośrodku krzyża nałożona jest tarcza przedstawiająca hełm rycerski na tle dwóch skrzyżowanych mieczy. U góry tarczy, ponad rysunkiem, czcionką stylizowaną na „gotyk” datę roczną „1410”. Dolne ramię krzyża przykrywa częściowo wstęga z umieszczonym tą samą czcionką napisem „UPUM”. Brzegi wstęgi sięgają do ramion bocznych krzyża. Całość odznaczenia wykonana jest w kolorze patynowanego (czernionego) srebra. Krzyż zawieszony jest na wstążce o szerokości 40 mm barwy błękitnej z wąskimi biało-czerwonymi paskami na obrzeżu.

1.13. Medal XV-lecia UPUM – odznaczenie jednostopniowe ustanowione Uchwałą Rady Regencyjnej nr 18/012 z 12 stycznia 2012 r. z okazji jubileuszu 15-lecia Unii Polskich Ugrupowań Monarchistycznych „dla usatysfakcjonowania najbardziej zasłużonych, długoletnich członków i sympatyków UPUM”. Oznakę odznaczenia stanowi złożony medal o średnicy 35 mm, na awersie którego umieszczony jest kartusz z herbem UPUM, ponad którym rzymska liczba „XV”, a wokół kuliście umieszczony napis: „UNIA POLSKICH UGRUPOWAŃ MONARCHISTYCZNYCH”. Na rewersie umieszczone w dwóch rzędach daty „1997 / 2012” w wieńcu z liści laurowych i dębowych, wokół kuliście umieszczona sentencja Cyserona: „SALUS REI PUBLICAE SUPREMA LEX ESTO” (Dobro

państwa niech będzie najwyższym prawem). Medal noszony jest na lewej piersi na wstążce barwy żółtej (złotej) o szerokości 38 mm.

Powstała 16 listopada 1989 Organizacja Monarchistów Polskich jest organizacją stawiającą sobie za cel przywrócenie monarchii katolickiej. Od momentu powstania tego stowarzyszenia kieruje nim Adrian Nikiel. Organizację charakteryzuje legitymizm i tradycjonalizm katolicki, a jej działalność obejmuje głównie publicystykę i organizowanie spotkań mających na celu promocję idei legitymistycznych. Stworzony w OMP system odznaczeń tworzą:

2.1. Krzyż Jubileuszowy OMP – odznaczenie jednostopniowe ustanowione Uchwałą Rady Naczelnej OMP nr 1/2009 z 11 listopada 2009 r. dla uczczenia dwudziestolecia Organizacji Monarchistów Polskich. Oznakę odznaczenia stanowi krzyż czteroramienny o wymiarach 44 x 44 mm, z centralnie nałożoną okrągłą tarczą, na której zamkniętą koroną królewską, wokół której wieniec laurowy, a poniżej tabliczka z rzymską liczbą „XX”. Na bocznych i górnym ramieniu krzyża umieszczone litery „O / M / P”, na dolnym ramieniu krzyża umieszczona data roczna „1989”. Całość odznaczenia wykonana jest w kolorze „czernionego srebra”, ramiona wypełnione granatową emalią (Fot. 4). Krzyż noszony jest na lewej piersi na wstążce o szerokości 32 mm, barwy granatowej z amarantowymi oblamowaniami.

2.2. Krzyż Świętego Kazimierza Królewicza – odznaczenie jednostopniowe ustanowione decyzją Prezesa OMP nr 1/2009 z 16 listopada 2009 r. Przyznawane przez Strażnika Praw OMP „w uznaniu zasług dla rozwoju Organizacji Monarchistów Polskich, propagowania idei monarchizmu i wartości konserwatywnych”. Oznakę odznaczenia stanowi dwuramienny krzyż Jagiellonów o wymiarach 35 x 50 mm, pośrodku którego nałożona jest tarcza o kształcie migdałowym z wizerunkiem postaci Świętego. Wokół postaci na obwodzie tarczy napis: „Sanctus Casimirus / Regni Poloniae Patronus”. Wierzchołek tarczy zwieńczony jest mitrą książęcą. Całość odznaczenia wykonana jest w kolorze „starego mosiądzu” (Fot. 5). Krzyż noszony jest na lewej piersi na wstążce o szerokości 32 mm, barwy błękitnej z amarantowymi oblamowaniami.

Powstałe w 2009 r. Collegium Heraldicum Conordiae stawia sobie za cel promowanie w społeczeństwie tradycyjnych wartości konserwatywnych. Jednym z obszarów jego działalności jest też opracowywanie projektów herbów własnych dla osób fizycznych i stowarzyszeń, przy czym CHC nie potwierdza jakichkolwiek tytułów czy herbów szlacheckich, a jedynie uposaża zainteresowanych w nowy herb na zasadach „herbu mieszczkańskiego”. Stowarzyszenie dysponuje dwoma odznaczeniami:

3.1. Medal „Pro Probitas” – odznaczenie utworzone decyzją Zarządu Collegium Heraldicum Conordiae z 6 stycznia 2010 r. w sprawie ustanowienia Medalu „Pro Probitas”. Jest to odznaczenie trzystopniowe (medale brązowy, srebrny i złoty) i może być przyznawane „osobom zasłużonym dla promowania wartości konserwatywnych”. Po raz pierwszy zostało ono wręczone 3 maja 2010 r. Oznakę odznaczenia stanowi okrągły medal o średnicy 36 mm, wykończony w trzech wersjach kolorystycznych. Awers przedstawia profil Adama Jerzego księcia Czartoryskiego oraz herb Czartoryskich i umieszczony na obwodzie medalu napis: „Adamus Georgius Czartoryski 1770–1861”. Na rewersie znalazła się zaczerpnięta z „Tusculan Disputations” Cyncerona sentencja „Cónvenit dimicare pro Légibus, pro Libertate, pro Pátria” (Przystoi walczyć w obronie Praw, Wolności i Ojczyzny). Medal noszony na piersi na wstążce o szerokości 38 mm barwy amarantowej z barwnymi pasami po bokach: z lewej biało-czerwony, a prawej niebiesko-biało-czerwony.

3.2. Medal Pamięci Ottona von Habsburga – odznaczenie ustanowione Decyzją Zarządu Collegium Heraldicum Concordiae z 4 lipca 2012 r. w sprawie ustanowienia medalu upamiętniającego 100. rocznicę urodzin, a równocześnie 1. rocznicę zgonu Arcyksięcia Franciszka Józefa Ottona Roberta Marię Antoniego Karola Maksymiliana Henryka Sykstusa Ksawerego Feliksa Renata Ludwika Kajetana Piusa Ignacego von Habsburg-Lothringen. Jest to odznaczenie pamiątkowe (nie nagrodowe!) toteż do jego otrzymania nie są wymagane jakieś szczególne zasługi. Oznakę odznaczenia stanowi okrągły medal o średnicy 35 mm barwy złotej. Na awersie na poduszce dwie korony (austriacka i węgierska), powyżej których napis „Otto von Habsburg” i daty „1912 – 2011”, a u dołu medalu data emisji „2012”. Rewers przedstawia umieszczoną w wieńcu laurowym sentencję z Wergillusza „Semper honors nomenque tuum laudesque manebunt” (Honor Twój, imię i chwala pozostaną na wieki). Wstążka o szerokości 32 mm, barwy czerwonej z czarnym paskiem przez środek i zielono-białymi obrzeżami (Fot. 6).

Ordo Militaris et Hospitalis Sancti Lazari Hierosolymitani to jedna z najstarszych chrześcijańskich instytucji szpitalnych, wywodząca się z okresu wypraw krzyżowych. Jedną ze struktur wchodzących w skład zakonu była powołana w 1990 r. Komandoria Polska obediencji maltańskiej, którą od 1999 r. kierował Krzysztof Konstany książę Radziwiłł¹⁵. W obrębie komandorii istniał podział terytorialny, którego element stanowiła Komandoria Dolnośląska Wojskowego i Szpitalnego Zakonu Świętego Łazarza z Jerozolimy.

4. Krzyż Humanitarny Błogosławionego Gerarda – odznaczenie ustanowione Dekretem nr 61/2011 Baliwa Polski Wojskowego i Szpitalnego Zakonu Świętego Łazarza z Jerozolimy z dnia 25 marca 2011 r., w nawiązaniu do Decyzji Zwierzchnika Komandorii Dolnośląskiej Wojskowego i Szpitalnego Zakonu Świętego Łazarza z Jerozolimy nr 02/2011 z dnia 25 marca 2011 r. w sprawie ustanowienia Krzyża Humanitarnego Błogosławionego Gerarda oraz zasad jego przyznawania. Odznaczenie dwustopniowe przyznawane osobom fizycznym i prawnym „wspierającym działalność Komandorii Dolnośląskiej Wojskowego i Szpitalnego Zakonu Świętego Łazarza z Jerozolimy”. Oznakę odznaczenia stanowi krzyż maltański o wymiarach 48 x 48 mm, z umieszczoną centralnie okrągłą tarczą z wizerunkiem patrona, wokół której na obwodzie umieszczono napis „Beatus Gerhardus”. Pomiędzy ramionami krzyża umieszczono kroczące lwy heraldyczne¹⁶. Odznaczenie wykonane jest z metalu barwy oksydowanego srebra, w I klasie ramiona krzyża wypełnione ciemnozieloną emalią (Fot. 7). Krzyż noszony na lewej piersi na wstążce o szerokości 40 mm, barwy czarnej z wąskimi paskami barwy białej i zielonej po bokach¹⁷.

W celu usprawnienia prac związanych z bieżącymi działaniami humanitarnymi w obrębie Zakonu Świętego Łazarza tworzone były rozmaite struktury pomocnicze, tak o wymiarze lokalnym jak i ponadnarodowym. Jednym z takich stowarzyszeń, ułatwiającym współpracę różnych organizacji charytatywnych Wojskowego i Szpitalnego Zakonu Świętego Łazarza z Jerozolimy i lepszą

¹⁵ Pierwszym komandorem utworzonej w 1990 r. Komandorii Polskiej obediencji maltańskiej był Juliusz Nowina-Sokolnicki.

¹⁶ Kroczące lwy heraldyczne stanowią nawiązanie do herbu przypisywanego założycielowi Zakonu Szpitalników błogosławionemu Gérardowi de Martigues.

¹⁷ Czarna barwa wstążki stanowi nawiązanie do płaszcza rycerzy Zakonu Szpitalników, paski białe to nawiązanie do Zakonu Świętego Jana, a zielone to nawiązanie do Zakonu Świętego Łazarza

koordynację działań międzynarodowych jest Międzynarodowy Korpus Świętego Łazarza (Corps Saint Lazare International) z Centralą w Austrii. Na przełomie 2009/2010 r. władze Polskiej Komandorii OSLJ nawiązały kontakt CSLI, w efekcie czego utworzono polskie struktury CSLI¹⁸. Jedną z utworzonych w 2010 r. struktur był Subkorpus Dolnośląski Międzynarodowego Korpusu Świętego Łazarza.

5. Medal Subkorpusu Dolnośląskiego CSLI – trzyklasowe (medale brązowy, srebrny i złoty) odznaczenie ustanowione Decyzją Dolnośląskiego Komendanta Regionalnego Międzynarodowego Korpusu Świętego Łazarza nr 1/2011 z 6 stycznia 2011 r., a zatwierdzone Dekretem nr 59/2011 Baliwa Polski Wojskowego i Szpitalnego Zakonu Świętego Łazarza z Jerozolimy z dnia 18 marca 2011 r. Odznaczenie mogło być przyznawane przez Komendanta Regionalnego CSLI osobom „wspierającym działalność humanitarną Subkorpusu Dolnośląskiego Międzynarodowego Korpusu Świętego Łazarza”. Oznakę odznaczenia stanowi okrągły medal o średnicy 36 mm, wykończony w trzech wersjach kolorystycznych. Awers przedstawia umieszczone centralnie godło Międzynarodowego Korpusu Świętego Łazarza, wokół którego rozmieszczone koncentrycznie dwie linie napisu: „CORPS SAINT LAZARE INTERNATIONAL” i „SUBCORPS LOWER SILESIA VOIVODESHIP”. Na rewersie dwie dłonie w uścisku, a poniżej rozmieszczone w czterech poziomych rzędach łaciński napis „SI VITAE MÉRITIS / RESPONDET GLÓRIA FAMAÉ, / NULLA TUOS ACTUS PÓTERIT / ABOLERE VETUSTAS” (Jeśli zasługom życia równa odpowiada chwała, nigdy czas nie zdoła zatrzeć czynów twoich) (Fot. 8). Medal noszony na lewej piersi na wstążce o szerokości 38 mm, barwy ciemnozielonej z dwubarwnymi pasami po bokach: z lewej biało-czerwony, a prawej czarno-żółty.

Z uwagi na zmiany i reorganizację polskich struktur Zakonu Świętego Łazarza, do jakich doszło w 2011 r., zarówno Krzyż Humanitarny Błogosławionego Gerarda, jak i Medal Subkorpusu Dolnośląskiego CSLI okazały się krótkotrwałymi efemerydami i nadano jedynie kilka egzemplarzy tych odznaczeń.

Order Świętego Stanisława Biskupa Męczennika został ustanowiony 7 maja 1765 r. przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Współcześnie do nazwy tej nawiązuje stowarzyszenie humanitarne utworzone w 1979 r. przez Juliusza Nowina-Sokolnickiego. Jedną ze struktur Przeoratu Polskiego jest utworzona 9 listopada 2012 r. Komandoria Wrocław-Centrum Królewskiego Orderu Świętego Stanisława B.M.

6. Medal ustanowienia Komandorii Wrocław-Centrum Królewskiego Orderu Świętego Stanisława B.M. – jednoklasowe odznaczenie wyemitowane dla upamiętnienia utworzenia tej struktury. Oznakę odznaczenia stanowi okrągły medal o średnicy 35 mm barwy złotej. Na awersie umieszczono wizerunek krzyża Orderu Świętego Stanisława pomiędzy dwoma literami „S – S”. Powyżej, na łuku medalu, napis: „Królewski Order Świętego Stanisława B.M.,” zaś poniżej krzyża w poziomej linii data „9 listopada 2012”. Na rewersie w wieńcu laurowym przypisywana Senece Młodszemu sentencja „Alteri vivat oportet, si tibi vis vivere” (Trzeba żyć dla innych, aby żyć dla siebie), powyżej której dwie dłonie w uścisku. Odznaczenie noszone na lewej piersi na wstążce o szerokości 34 mm, barwy białej z dwoma czerwonymi paskami.

¹⁸ Ambasadorem CSLI w Polsce został J.E. Generał-Major CSLI Krzysztof Konstanty książę Radziwiłł, a zwierzchnikiem struktur Korpusu w Polsce Generał-Brygadier CSLI O. Grzegorz Przemysław Badziąg OFMCap.